

POSTANOWIENIE

Dnia 23 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jacek Błaszczyk

SSN Jarosław Matras

w sprawie **P. P.**

skazanego z art. 56 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 23 sierpnia 2023 r.

wniosku obrońcy skazanego o wznowienie postępowania kasacyjnego zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2022 r., II KK 538/21, o oddaleniu kasacji obrońcy jako oczywiście bezzasadnej,

postanowił:

1. na podstawie art. 540 § 3 k.p.k. wznowić postępowanie kasacyjne w sprawie P. P., a na podstawie art. 435 k.p.k. w zw. z art. 545 § 1 k.p.k. również w sprawie M. R.;

2. uchylić postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2022 r., II KK 538/21, o oddaleniu jako oczywiście bezzasadnych kasacji wniesionych przez obrońcę P. P. oraz obrońcę M. R. i kasacje obrońców obu wymienionych wyżej skazanych przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu Izbie Karnej w postępowaniu kasacyjnym;

3. obciążyć Skarb Państwa kosztami postępowania o wznowienie postępowania;

4. zarządzić zwrot skazanemu P. P. uiszczonej opłaty od wniosku o wznowienie postępowania w kwocie 150,00 zł;

5. na podstawie art. 98 § 2 k.p.k. odroczyć sporządzenie pisemnego uzasadnienia na czas do 7 dni.

[K.K.]

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 5 października 2022 r., II KK 538/21, Sąd Najwyższy oddalił jako oczywiście bezzasadne kasacje obrońców P. P. i M. R., wniesione od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 11 maja 2021 r., sygn. akt IX Ka 776/20, utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy-Woli w Warszawie z dnia 16 marca 2020 r., sygn. akt IV K 445/15, którym to wyrokiem wyżej wymienieni skazani zostali za czyny z art. 56 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

W dniu 13 czerwca 2023 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek obrońcy skazanego P. P. o wznowienie postępowania kasacyjnego. Wskazując jako podstawę prawną wniosku przepis art. 540 § 3 k.p.k. jego autorka wniosła o:

1. wznowienie postępowania kasacyjnego dotyczącego P. P. zakończonego wydaniem w dniu 5 października 2022 r. postanowienia o oddaleniu kasacji jego obrońcy od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 11 maja 2021 r., sygn. akt IX Ka 776/20, utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy-Woli w Warszawie z dnia 16 marca 2020 r., sygn. akt IV K 445/15;
2. rozpoznanie sprawy przez należycie obsadzony skład Sądu Najwyższego – z wyłączeniem sędziów Sądu Najwyższego powołanych w oparciu o uchwałę Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowaną w oparciu o przepisy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2018.3 z dnia 2 stycznia 2018 r.);
3. uchylenie zaskarżonego kasacją wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 11 maja 2021 r., sygn. akt IX Ka 776/20, utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy-Woli w Warszawie z dnia 16 marca 2020 r., sygn. akt IV K 445/15, w części dotyczącej P. P. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie.

Uzasadniając wniosek obrońca wskazała na udział w składzie orzekającym Sądu Najwyższego rozstrzygającym w przedmiocie kasacji sędziów Pawła Kołodziejskiego i Marka Motuka, którzy na urzędy sędziów Sądu Najwyższego powołani zostali w oparciu o uchwały Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w oparciu o przepisy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2018.3 z dnia 2 stycznia 2018 r. dalej ustawa o KRS). Odwołując się z kolei do wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 22 lipca 2021 r., Reczkowicz przeciwko Polsce (skarga nr 43447/19) oraz z dnia 8 listopada 2021 r., Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce (połączone skargi nr 49868 i 57511), w których Trybunał, dokonując wykładni pojęcia „niezależnego i bezstronnego Sądu ustanowionego ustawą” w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, po zaprezentowaniu wszystkich okoliczności związanych z procedurą nominacyjną prowadzoną na podstawie ustawy o KRS, wskazał, że z uwagi na udział w powoływaniu w Polsce sędziów takiego organu, jakim jest Krajowa Rada Sądownictwa w składzie ukształtowanym nowelizacją z 2017 r. (w efekcie czego organ ten nie jest niezależny od władzy wykonawczej i ustawodawczej), osoba powołana na urząd sędziego orzekając w określonej sprawie nie stanowi niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC, autorka wniosku podniosła, że orzeczenia te, mają odpowiednie zastosowanie również w niniejszej sprawie z uwagi na wskazany wyżej proces nominacyjny sędziów Pawła Kołodziejskiego i Marka Motuka. Powołała się przy tym na uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2014 r. (I KZP 14/14), w której wyrażono pogląd, że „potrzeba wznowienia postępowania, o której mowa w art. 540 § 3 k.p.k. może dotyczyć nie tylko postępowania w sprawie, do której odnosi się rozstrzygnięcie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka o naruszeniu Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, ale także do innych postępowań karnych, w których zaistniało naruszenie postanowień Konwencji tożsame w układzie okoliczności faktyczno-prawnych do stwierdzonego w orzeczeniu Trybunału wydanym przeciwko Polsce”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Pomimo szeregu mankamentów, którymi dotknięty jest złożony przez obrońcę wniosek o wznowienia postępowania, w tym m.in. w jego warstwie motywacyjnej, potrzeba wznowienia postępowania kasacyjnego w niniejszej sprawie jawi się jako oczywista. Co więcej, w oparciu o stosowany odpowiednio art. 435 k.p.k. (art. 545 § 1 k.p.k.), wznowienie postępowania kasacyjnego objąć musi nie tylko skazanego P. P., co do którego złożony został spełniający warunki formalne wniosek oparty o przepis art. 540 § 3 k.p.k., lecz również skazanego M. R. (także kasacja jego obrońcy została oddalona postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2022 r., II KK 538/21), ponieważ te same względy przemawiają za wznowieniem postępowania kasacyjnego i co do niego.

Zasadniczą kwestią wymagającą rozstrzygnięcia w zainicjowanym wnioskiem obrońcy postępowaniu jest dopuszczalność postępowania o wznowienie postępowania kasacyjnego zakończonego postanowieniem Sąd Najwyższego o oddaleniu kasacji.

Należy przypomnieć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego na przestrzeni ostatnich ponad dwudziestu lat dominował pogląd, że nie jest możliwe wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem o oddaleniu kasacji (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 kwietnia 2001 r., III KO 53/99, OSNKW 2001, z. 7-8, poz. 67; z dnia 27 czerwca 2001 r., III KO 115/00, OSNKW 2001, z. 9-10, poz. 83; z dnia 27 września 2004 r. III KO 29/04; z dnia 5 lipca 2007 r., V KO 15/07). Podobnie wypowiadali się w tym przedmiocie również przedstawiciele doktryny (zob. S. Zabłocki (w:) J. Bratoszewski, L. Gardocki, Zb. Gostyński, St. Przyjemski, R.A. Stefański, S. Zabłocki: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2004, t. III, s. 702, T. Grzegorzczak, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2008 r., s. 1151; P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2012, t. III s.424; D. Świecki (w:) D. Świecki (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. II, Warszawa 2017, s. 629 i 630). Stanowisko, że orzeczenie o oddaleniu kasacji nie jest prawomocnym orzeczeniem kończącym postępowania sądowe w rozumieniu art. 540 § 1 k.p.k., a tym samym, że nie jest dopuszczalne wznowienie postępowania co do takiego postępowania, podtrzymał Sąd Najwyższy w postanowieniu składu siedmiu sędziów z dnia 23 marca 2023 r., I KZP 17/22

(OSNK 2023, z. 4, poz. 20), wydanym w następstwie rozpoznania zagadnienia prawnego przedstawionego postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2022 r., III KO 15/22.

Nie można wszelako pominąć, że przy interpretacji zbieżnych pojęć: „prawomocne orzeczenie sądu kończące postępowanie” (art. 521 § 1 k.p.k.) i „postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem” (art. 540 § 1 k.p.k.) wyrażane były przez Sąd Najwyższy także poglądy odmienne (por. postanowienia: z dnia 12 kwietnia 2006 r., IV KO 24/06; z dnia 25 stycznia 2007 r., IV KO 89/06; z dnia 26 lutego 2007 r., IV KO 68/06; z dnia 30 sierpnia 2007 r., IV KO 43/07; z dnia 18 marca 2010 r., III KO 96/09; z dnia 27 marca 2013 r., II KO 13/13; z dnia 25 września 2013 r., III KK 231/13, OSNKW 2013, z. 12, poz. 103; z dnia 14 czerwca 2018 r., III KK 235/18; z dnia 22 stycznia 2020 r., III KK 640/19; z dnia 24 lutego 2021 r., II KO 4/21). Co więcej, Sąd Najwyższy wznawiał już postępowania kasacyjne zakończone postanowieniami Izby Dyscyplinarnej oddalającymi kasacje obrońców złożone w sprawach korporacyjnych (zob. postanowienia z dnia 23 listopada 2022 r., I KO 79/21 i I KO 80/21). Również w piśmiennictwie można odnaleźć wypowiedzi, z których wynika, że ich autorzy dopuszczają możliwość wznowienia postępowań kasacyjnych oraz postępowań o wznowienie postępowania (zob. J. Samochwalec, Przedmiot wznowienia postępowania z mocy art. 474 k.p.k. (z 1969 r. – uwaga SN), PPK 1978, nr 4, s. 69; M. Biłyj i A. Murzynowski: Wznowienie postępowania karnego w PRL w świetle prawa i praktyki, Warszawa 1980, s. 35 – 36 i 61; D. Szumiło-Kulczycka, Prawne warunki wznowienia postępowania sądowego, (w:) Środki zaskarżenia w procesie karnym, Księga pamiątkowa ku czci prof. Zbigniewa Dody Kraków 2000, s. 225 i n.; P. Kalinowski, Derogacja przez Trybunał Konstytucyjny postawy normatywnej orzeczenia sądu karnego jako przesłanka wznowienia postępowania – uwagi na tle orzecznictwa Sądu Najwyższego, P. Hofmański (red.), *Fiat iustitia pereat mundus*. Księga jubileuszowa poświęcona Sędziemu Sądu Najwyższego Stanisławowi Zabłockiemu z okazji 40-lecia pracy zawodowej, Warszawa 2014, s. 245).

Wreszcie, w ostatnim czasie dominujący, a wskazany na wstępie pogląd Sądu Najwyższego odnośnie niedopuszczalności wznowienia postępowań kasacyjnych zakończonych oddaleniem kasacji, został skutecznie

zakwestionowany (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 czerwca 2023 r., II KO 73/22 i III KO 43/23; z dnia 21 czerwca 2023, V KO 17/22 i V KO 30/22; z czerwca 27 czerwca 2023 r., III KO 84/21 i III KO 15/22). Sąd Najwyższy, w składzie orzekającym w niniejszej sprawie, wyrażone w tych ostatnich orzeczeniach stanowisko oraz wspierającą go argumentację prawną w całej rozciągłości podziela, i nie znajdując powodów do jej w tym miejscu powielania, wprost do niej się odwołuje uznając ją za własną. W związku z tym stwierdzić należy, że dopuszczalne jest wznowienie postępowania kasacyjnego oddalającego kasację, zarówno na wniosek strony – w oparciu podstawy wznowieniowe określone w art. 540 § 1 pkt 1, § 2 i § 3 k.p.k., jak i z urzędu – art. 542 § 3 k.p.k. Nie można przy tym nie zauważyć i tego, że wznowienie postępowania kasacyjnego na podstawie art. 540 § 3 k.p.k. (a taką podstawę wskazała obrońca skazanego P. P.) dopuścił Sąd Najwyższy nawet w postanowieniu, w którym co do zasady tego rodzaju wznowienie postępowania uznano za niedopuszczalne (zob. uzasadnienie *in fine* powołanego już wcześniej postanowienia składu siedmiu sędziów z dnia 23 marca 2023 r., I KZP 17/22).

Jak to zauważono na wstępie, podstawą prawną wniosku o wznowienie postępowania kasacyjnego obrońca skazanego uczyniła przepis art. 540 § 3 k.p.k. Nie ulega przy tym wątpliwości, że w odniesieniu do P. P. oraz dotyczącego go postępowania zainicjowanego kasacją jego obrońcy, nie zapadło dotychczas żadne rozstrzygnięcie organu międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską. Trafnie jednak autorka wniosku odwołała się, formułując żądanie wznowienia postępowania kasacyjnego, do uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2014 r., I KZP 14/14 (OSNKW 2014, z. 8, poz. 59), zgodnie z którą: „potrzeba” wznowienia postępowania, o której mowa w art. 540 § 3 k.p.k., może dotyczyć nie tylko postępowania w sprawie, do której odnosi się rozstrzygnięcie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka o naruszeniu Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, ale także do innych postępowań karnych, w których zaistniało naruszenie postanowień Konwencji tożsame w układzie okoliczności faktycznoprawnych do stwierdzonego w orzeczeniu tego Trybunału wydanym przeciwko Polsce.

W tym kontekście odnotować należy, że w odniesieniu do osób powołanych na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2018.3 – ustawa o KRS z 2017 r.) Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu (ETPCz) wypowiadał się już kilkakrotnie stwierdzając naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (EKPC) – wyroki: z dnia 22 lipca 2021 r., *Reczkowicz przeciwko Polsce*, skarga nr 43447/19 (Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego), z dnia 8 listopada 2021 r., *Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce*, połączone skargi nr 49868/19 i 57511/19 (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych) oraz z dnia 3 lutego 2022 r., *Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce*, skarga nr 1469/20 (Izba Cywilna). Podtrzymując swój wcześniejszy pogląd sformułowany m.in. w wyroku Wielkiej Izby z dnia 1 grudnia 2020 r., *Guðmundur Andri Ástráðsson vs. Islandia*, skarga nr 26374/18, ETPCz uznał, że nieprawidłowości w procesie nominacji sędziów odpowiednio do Izby Dyscyplinarnej, do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych oraz do Izby Cywilnej naruszyły legitymacje tych Izb w takim stopniu, że w następstwie z natury wadliwej procedury nominacji sędziów, nie posiadały one i nadal nie posiadają atrybutów "sądu", który jest "zgodny z prawem" w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC. Ponieważ, jak to dalej wywodzono, naruszona została sama istota przedmiotowego prawa, sądy w udziale osób powołanych na stanowiska sędziów Sądu Najwyższego w wadliwej procedurze, rozpoznające poszczególne sprawy skarżących, nie stanowiły "niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie ustawy".

Powołane wyżej orzeczenia ETPCz wiążą sądy Rzeczypospolitej Polskiej, w tym co oczywiste Sąd Najwyższy, a poglądu tego nie mogły zmienić wyroki Trybunału Konstytucyjnego, orzeczenia Sądu Najwyższego, w którego składach zasiadali sędziowie powołani w oparciu o przepisy ustawy o KRS z 2017 r., jako dotknięte wadą z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo z art. 379 pkt 4 k.p.c. (zob. pkt 1 uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, OSNK 2020, z. 2, poz. 7), czy też dokonywane sukcesywnie zmiany ustawy z dnia 8

grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz. U. 2023.1093 – dalej w tekście u.S.N.), mające na celu wyłącznie zablokowanie orzecnictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) oraz ETPCz w zakresie dokonanych przez te organy międzynarodowe interpretacji wiążących Polskę norm traktatowych (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21, OSNK 2021, z. 10, poz. 41; z dnia 29 września 2021, V KZ 47/21 i z dnia 21 stycznia 2022 r., III CO 6/22; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22, OSNPiUS 2022, nr 10, poz. 95 i uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, OSNK 2022, z. 6, poz. 22, a wreszcie najnowsze orzecznictwo w tzw. sprawach testowych (art. 29 § 5 u.S.N.): postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2023 r., II KB 10/22 i z dnia 13 kwietnia 2023 r., III CB 6/23).

Jak to zauważono wyżej, wyroki ETPCz stwierdzające naruszenie art. 6 ust. 1 EKPC, zapadły w odniesieniu do składów Sądu Najwyższego orzekających w Izbach Dyscyplinarnej, Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych oraz Cywilnej, brak natomiast rozstrzygnięcia tego organu międzynarodowego dotyczącego składów orzekających w Izbie Karnej Sądu Najwyższego z udziałem osób powołanych na urząd sędziego Sądu Najwyższego w procedurze z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej ustawą o KRS z 2017 r. Nie stoi to jednak zdaniem Sądu Najwyższego na przeszkodzie, aby wykładnię przepisów Konwencji zawartą w tych orzeczeniach wprost stosować do postanowień zapadłych w postępowaniach karnych, w tym kasacyjnych zakończonych orzeczeniem o oddaleniu kasacji. W tym kontekście wypada wskazać, że nie można wyłączyć stosowania gwarancji z art. 6 ust. 1 EKPC z etapu postępowań, które toczą się już po uprawomocnieniu się orzeczenia o skazaniu oskarżonego. Nie rozwijając tej kwestii wypada jedynie odesłać do uzasadnienia postanowienia Sądu Najwyższego w sprawie I KZ 29/21 i orzeczenia w sprawie Moreira Ferreira przeciwko Portugalii (skarga nr 19867/12 - wyrok Wielkiej Izby z dnia 11 lipca 2017 r.), gdzie stwierdzono, że art. 6 Konwencji znajduje zastosowanie w aspekcie karnym do postępowań zaklasyfikowanych jako nadzwyczajne w prawie krajowym, gdy sąd krajowy zostaje wezwany do rozstrzygnięcia zarzutu (§ 65). Skoro zatem ten etap postępowania karnego, tj. postępowanie kasacyjne objęte jest

gwarancjami zawartymi w Konwencji, to trzeba stwierdzić, że każde orzeczenie wydane przez skład Sądu Najwyższego, w którym uczestniczyła osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego z udziałem w tej procedurze Krajowej Rady Sądownictwa w składzie określonym ustawą o KRS z 2017 r., stanowi podstawę do złożenia skargi na podstawie art. 6 ust. 1 EKPC, zaś zważywszy na stabilną linię orzeczniczą ETPCz w tym zakresie, nie trudno stwierdzić, iż bardzo prawdopodobne jest wydanie orzeczenia na korzyść skarżącego, co najmniej w zakresie roszczenia odszkodowawczego wynikającego z pozbawienia strony skarżącej prawa do rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC.

Bezsporne jest, że zarówno sędzia Paweł Kołodziejski, jak i sędzia Marek Motuk, powołani zostali na urzędy sędziów Sądu Najwyższego w zakwestionowanej przez ETPCz procedurze (fakt wiadomy Sądowi Najwyższemu z urzędu). Oddalenie więc przez Sąd Najwyższy w składzie z udziałem tych sędziów kasacji, jak to miało miejsce w sprawie P. P. i M. R., stanowiło niewątpliwie zamknięcie etapu nadzwyczajnego środka zaskarżenia, którego podstawy określają przepisy art. 519 k.p.k. i art. 523 k.p.k., a obecne żądanie wznowienia postępowania kasacyjnego należy postrzegać jako ostatnią możliwość do usunięcia wady zaistniałej w toku postępowania kasacyjnego, zanim strona chciałaby skorzystać z prawa do skargi opartej na naruszeniu praw gwarantowanych w EKPC.

Do rozstrzygnięcia pozostaje w tym stanie rzeczy wyłącznie to czy w stwierdzonym stanie faktycznoprawnym zaistniała „potrzeba” wznowienia postępowania kasacyjnego, o jakiej mowa w art. 540 § 3 k.p.k., wynikająca z utrwalonej i stabilnej linii orzeczniczej ETPCz. W ocenie tego składu Sądu Najwyższego na tak zarysowane zagadnienie należy udzielić odpowiedzi twierdzącej.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono niewątpliwie trafny pogląd, że potrzeba wznowienia postępowania karnego, wynikająca z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską (art. 540 § 3 k.p.k.), zachodzi wtedy, gdy przedmiot rozstrzygnięcia Trybunału dotyczy głównego nurtu procesu, a zakres i charakter stwierdzonych w jego toku uchybień w istocie podważa słuszność merytorycznego

rozstrzygnięcia. Potrzeba wznowienia w związku z orzeczeniem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka zajdzie wówczas, gdy poczynione zostaną ustalenia, że stwierdzone przez Trybunał naruszenie przepisów Konwencji mogło mieć wpływ na treść orzeczeń sądów krajowych zapadłych w toku prawomocnie zakończonego postępowania karnego objętego wnioskiem o wznowienie. Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności nie przewiduje bowiem obowiązku państwa-strony wzruszenia prawomocnego orzeczenia w sytuacji, gdy w wyroku Trybunał stwierdził, że zostało ono wydane z naruszeniem postanowień Konwencji. Nie przesądza ona również rodzaju środków prawnych, jakie powinny być podjęte w celu wykonania wyroku Trybunału. Art. 41 EKPC wskazuje jedynie na konieczność zadośćuczynienia pokrzywdzonej stronie w takim zakresie, w jakim prawo państwa nie daje podstawy do przywrócenia stanu poprzedniego (sprzed naruszenia – *restitutio in integrum*). Stwierdzone w wyroku Trybunału naruszenie prawa do „sądu ustanowionego ustawą” (art. 6 ust. 1 EKPC) np. przez nieprawidłowe wyznaczenie sędziego do składu orzekającego, jeżeli nie jest powiązane z brakiem niezawisłości czy bezstronności sędziego, nie daje podstawy do wznowienia postępowania karnego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2019 r., II KO 47/18, OSNK 2019/1, poz. 34, z glosą M. Górskiego, OSP 2/2020, poz. 14). W wypadku sędziów powołanych na urząd sędziego Sądu Najwyższego w wadliwej procedurze – co jednoznacznie wynika z powołanych wyżej wyroków ETPCz – nienależyta obsada sądu kasacyjnego wiąże się wprost z kwestią niezawisłości i bezstronności, a nadto dotyczy głównego nurtu procesu jakim jest rozstrzygnięcie w przedmiocie zasadności lub niezasadności nadzwyczajnego środka zaskarżenia. Naprawienie zaistniałego uchybienia, a więc zapewnienia stronie postępowania prawa do rzetelnego procesu jest możliwe na gruncie prawa krajowego poprzez przeprowadzenie postępowania kasacyjnego z udziałem sędziów Sądu Najwyższego co do procesu powołania których Trybunał nie zgłaszał zastrzeżeń.

Na marginesie, niezależnie od trafności wskazanej we wniosku podstawy wznowienia postępowania określonej w art. 540 § 3 k.p.k., z uwagi na udział w składzie orzekającym Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym objętym niniejszym wnioskiem sędziów powołanych na urząd sędziego Sądu Najwyższego

w udziałem Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ukształtowanym ustawą o KRS z 2017 r., konieczne byłoby wznowienie tego postępowania z urzędu na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (zob. w tym przedmiocie powołane już wyżej postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 czerwca 2023 r., II KO 73/22 i III KO 43/23; z dnia 21 czerwca 2023, V KO 17/22 i V KO 30/22; z czerwca 27 czerwca 2023 r., III KO 84/21 i III KO 15/22).

Uwzględnienie całokształtu poczynionych wyżej zauważeń implikowało wznowienie postępowania kasacyjnego w odniesieniu do obu objętych postępowaniem w sprawie II KK 538/21 skazanych oraz uchylenie wydanego w tym postępowaniu postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2022 r. i w konsekwencji powyższego przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu kasacyjnym Izbie Karnej Sądu Najwyższego (art. 547 § 2 k.p.k.). Za przedwczesny musiał natomiast zostać uznany zawarty w pkt 3 wniosek obrońcy o uchylenie zaskarżonego kasacją wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie i przekazanie sprawy temu ostatniemu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Przedmiotem niniejszego postępowania była bowiem wyłącznie ocena poprawności procedowania Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym przez pryzmat przesłanek wznowieniowych, w tym wypadku powodu wznowienia postępowania określonego w art. 540 § 3 k.p.k. Nie było przy tym możliwe orzeczenie merytoryczne co do wniesionych przez obrońców kasacji, ponieważ tego rodzaju rozstrzygnięcie nie mieści się w katalogu orzeczeń następczych określonych w art. 547 § 3 zd. pierwsze k.p.k.

Nie może natomiast budzić wątpliwości, że w powtórnym postępowaniu konieczne jest podjęcie czynności pozwalających na uniknięcie tożsamego, jak w dotychczasowym postępowaniu kasacyjnym, uchybienia.

Konsekwencją wydanego w tej sprawie przez Sąd Najwyższy orzeczenia było też obciążenie Skarbu Państwa kosztami postępowania o wznowienie postępowania oraz zwrot skazanemu P. P. uiszczonej przez niego opłaty od wniosku o wznowienie [art. 15 ust. 2 zd. trzecie ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (t.j. Dz. U. 2023.123)].

[K.K.]

[f.n]